

OX2s synpunkter till Energimyndigheten dnr 2025-208827: Samråd om förslag till riksintresseanspråk för land- och havsbaserad vindkraft

Sammanfattande kommentar

Historiskt har utpekade riksintresseområden för vindkraft spelat en viktig roll för att möjliggöra utbyggnad,¹ vilket varit betydelsefullt för utvecklingen av förnybar energi i Sverige. Om detta även fortsatt ska vara fallet ser vi behov av omtag då utpekandet av områden på land uppvisar brister i metodik och process. Vad gäller havsbaserad vindkraft har myndigheten visat större konsekvens i både metodik och process. Att Energimyndigheten tydligt pekar ut var elproduktion behövs är en förutsättning för att möjliggöra elektrifieringen av hela Sveriges energibehov.

OX2 föreslår att:

- Myndigheten bör få ett tydligare uppdrag från regeringen att identifiera områden där det finns reellt elbehov och faktiska möjligheter att bygga vindkraft, baserat på en tillförlitlig metodik.
- Innan en kartläggning och utpekande från myndighetens sida initieras bör de grundläggande kriterierna remitteras till aktörer med kompetens inom projektutveckling och vindanalys.
- Arbetet bör inkludera en strukturerad dialog med kommuner och Försvarsmakten, då dessa aktörer har avgörande inflytande över möjligheten att få bygga vindkraft.
- Vi föreslår att myndigheten begär förlängning av uppdraget för att göra omtag.

Riksintresseområdets fortsatta relevans ifrågasatt givet metod och process

För utpekandet av områden på land riskerar det arbetssätt som tillämpats att underminera förtroendet för myndighetens utpekanden. Om verkliga förutsättningar inte beaktas blir riksintresseområden en pappersprodukt som ökar konflikterna snarare än att främja utbyggnad. Flera utpekade områden är inte byggbara, vilket skapar falska förhoppningar. Det skapar även onödig konflikt kring vindkraften. Syftet med riksintresseområden måste vara att möjliggöra mer vindkraft, men dagens kartläggning ger inte de förutsättningarna.

Brister i metodik för vinddata ger felaktig bild av förutsättningar för vindkraft

Vinddata är grundläggande för att identifiera lämpliga områden. Branschen använder flera etablerade metoder, exempelvis MIUU-modellen, och validerar alltid med fler än en källa. Energimyndighetens val att enbart använda New European Wind Atlas (NEWA) ger en ensidig bild och innebär att goda vindlägen har missats. Detta gör att utpekade områden på land inte är tillfredsställande ur vindkraftsperspektiv.

¹ Mistra Electrification report: [Spatial heterogeneity in deployment and upscaling of wind power in Swedish municipalities](#)

Hänsyn till energisystem och behov

Uttekade områden bör i högre grad spegla framtida effektbehov och systembalans. Myndigheten bör tydligt visa var det finns bäst förutsättningar att bygga vindkraft men också var behovet är som störst. Ett systemperspektiv är nödvändigt för att undvika suboptimering och för att ge ett korrekt underlag för myndigheter och politik.

Närhet till stamnät är inte avgörande

Att prioritera områden nära stamnätet kan framstå som logiskt, men är inte en avgörande faktor för en vindkraftsanläggning. Anslutningskostnader ingår i projektkalkylen och är hanterbara. Däremot är kommunal tillstyrkan och Försvarsmaktens restriktioner betydligt större hinder. Dessutom öppnar Svenska kraftnät sällan nya direkta anslutningspunkter för vindkraftsanläggningar. Anslutningar sker snarare till regionnät, vilket gör denna parameter mindre styrande. Vi anser att innan en så omfattande remissrunda initieras bör de grundläggande kriterierna först ha remitterats till aktörer med kompetens inom projektutveckling och vindanalys.

Hänsyn till andra riksintressen på oklara kriterier

I det underlag som Energimyndigheten lagt på bordet framstår det som att vissa riksintressen på land, exempelvis friluftsliv och kulturmiljö, har beaktats i hög grad, medan andra riksintressen inte fått samma hänsyn. Detta väcker frågor kring den metodik som använts.

Förnybar energi och kulturvärden kan samexistera

Förnybar energi är avgörande för att nå klimatmål och har av EU klassats som ett allt överskuggande allmänintresse. Trots att påverkan på kulturmiljön bedöms som begränsad, reversibel och utan påtaglig skada, hindras havsbaserad vindkraft i dag av riksintresse för kulturmiljö baserat på subjektiva bedömningar av visuell påverkan. Detta är oproportionerligt och bör omprövas. Vindkraftverk på cirka 15 km avstånd utgör inget dominerande inslag och påverkar inte kulturmiljöns läsbarhet. Ändå tolkar Riksantikvarieämbetet (RAÄ) riksintresset som påverkat om verken syns över huvud taget. Att låta symboliska landskapsvärden väga tyngre än klimatnytta riskerar att bromsa energiomställningen och försörjningstryggheten. Vi välkomnar därför att Energimyndigheten inte har beaktat RAÄ:s tolkningar vid utpekandet av riksintresse för vindkraft till havs.

Grundläggande förutsättningar: kommunal tillstyrkan och Försvarsmakten

Energimyndighetens arbete har inte haft tillräcklig dialog med kommunerna och har inte konsekvent hanterat Försvarsmaktens anspråk. Utan denna dialog blir utpekandet av riksintresseområden ineffektiva och riskerar att motverka sitt syfte.